

Νικόλ-Άννα Μανιάτη

Συγγραφέας του μπεστ σέλερ ΚΟΜΜΕΝΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Ο ΥΠΝΟΣ ΤΩΝ ΧΙΛΙΩΝ ΗΜΕΡΩΝ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ο ύπνος των χιλίων ημερών**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Νικόλ-Άννα Μανιάτη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Μπανούση
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ηλίας Μασούρης
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ – ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: CPI books

© Νικόλ-Άννα Μανιάτη, 2013

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Eugene Sergeev/www.shutterstock.com,
Dmitry Tishkov/www.shutterstock.com, Franz Metelec/www.shutterstock.com

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2013

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2013, 10.000 αντίτυπα

ISBN 978-618-01-0080-8

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoioi Str.
144 52 Metamorfoosi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

Νικόλ-Άννα Μανιάτη

Ο ΥΠΝΟΣ
ΤΩΝ ΧΙΛΙΩΝ
ΗΜΕΡΩΝ

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Από τις Εκδόσεις ΩΚΕΑΝΙΔΑ κυκλοφορούν:

Και η ελπίδα γύρισε ξανά..., 2005

Η κόρη του φεγγαριού, 2007

Οι μούσες της σιωπής, 2008

Όταν κλαίνε τ' αστέρια, 2009

Το τίμημα, 2010

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορούν:

Κομμένα λουλούδια, 2011

Αόρατος δεσμός, 2012

*Αφιερωμένο σε όλους εσάς
που κρατάτε στα χέρια σας αυτό το βιβλίο,
για την εμπιστοσύνη και την προτίμησή σας...*

Αν ο Σπύρος δεν είχε ξενυχτήσει το προηγούμενο βράδυ, αν είχε ακούσει το ξυπνητήρι του στις οκτώ, αν είχε τα απαραίτητα πέντε λεπτά στη διάθεσή του για να ελέγξει τα μηνύματα στον υπολογιστή και ν' ανακαλύψει ότι το ραντεβού των δέκα είχε μετατεθεί κατά μία ώρα αργότερα, δε θα είχε χάσει τη ζωή του. Τουλάχιστον, όπως αντιλαμβάνεται ο περισσότερος κόσμος την έννοια της ζωής!

Ο Σπύρος Παπαγιάννης, στις δέκα παρά τέταρτο το πρωί της 23ης Μαρτίου 2005, έπαψε να υπάρχει. Για τρία ολόκληρα χρόνια!

Η Μαρίνα Αγγελή, το απόγευμα της 23ης Μαρτίου 2005, βρήκε ένα σημαντικό λόγο για να συνεχίσει να ζει.

Ο Σπύρος ξύπνησε όπως κάθε εργάσιμη μέρα, στις επτά. Μπήκε στο μπάνιο με τον ύπνο ακόμα στα μάτια και ασχολήθηκε για ένα ολόκληρο τέταρτο της ώρας με την καθημερινή ρουτίνα της ετοιμασίας για τη μέρα που ανοιγόταν μπροστά του. Όταν βγήκε, ο ύπνος είχε φύγει οριστικά απ' τα μάτια του, τα μάγουλά του ήταν φρεσκοξυρισμένα και τα μαλλιά του ακόμα υγρά απ' το ντους.

Βρήκε καθαρό πουκάμισο και το παντελόνι που φορούσε χθες σιδερωμένο και προσεκτικά τοποθετημένο στην πλάτη της καρέκλας, δίπλα στο κρεβάτι του. Καθυστέρησε λίγο με την επιλογή γραβάτας –άλλη μια αναγκαστική υποχώρηση απ' τη μεριά του για να επιτύχει τις καλύτερες εντυπώσεις για το στόχο του– και μετά έλεγξε σχολαστικά το περιεχόμενο του χαρτοφύλακά του. Στις επτά και σαραντα ακριβώς μπήκε στην κουζίνα. Η γαργαλιστική μρωδιά φρεσκοψημένου καφέ τον τράβηξε ασυναίσθητα.

«Καλημέρα, αγόρι μου».

«Γεια σου, μάνα».

Στο τραπέζι ο διπλός μέτριος άχνιζε στην κούπα.

«Ο δικός σου πού είναι;» τη ρώτησε καθώς έφερνε το φλιτζάνι στο στόμα.

«Τώρα; Τον ήπια πριν από δυο ώρες».

«Γιατί τόσο φούρια σήμερα;»

«Έχω δουλειές. Έχω να πάω και για τους λογαριασμούς, δε θέλω να μεσημεριάσω και να βρω ουρές».

«Λεφτά; Σου φτάνουν;»

«Μου φτάνουν. Θ' αργήσεις σήμερα;»

«Δεν έχω ιδέα. Εξαρτάται απ' το τι θα προκύψει».

«Αυτός ο... καινούργιος που θα πας να δεις θα σου δώσει τη δουλειά λες;»

«Εννοείς αν θα μου αναθέσει τα λογιστικά του; Τι να σου πω, ποτέ δεν ξέρεις. Ακόμα δεν έχω μιλήσει μαζί του. Όταν γυρίσω πάντως, θα ξέρω και θα σου πω. Ευχαριστώ για το παντελόνι».

«Ξέρω ότι το προτιμάς απ' όσα έχεις και σκέφτηκα πως θα ένιωθες πιο όμορφα αν το φορούσες σήμερα. Πέντε λεπτά μου πήρε».

Ο Σπύρος άπλωσε το χέρι του και χάιδεψε το δικό της φευγαλέα πάνω στο τραπέζι.

«Τι θα έκανα χωρίς εσένα!»

«Πες καλύτερα τι θα έκανα εγώ χωρίς εσένα. Άντε τώρα, μην καθυστερείς».

Σήμερα προτίμησε να πάρει τον ηλεκτρικό. Ο καινούργιος πελάτης βρισκόταν στο κέντρο. Είχε κατάσταση νεωτερισμών στη Θεμιστοκλέους, δυο στενά απ' την Ομόνοια. Άφησε το καταπονημένο αλλά πιστό του Fiat και περπάτησε μέχρι το σταθμό του Άγιου Ελευθέρου με μεγάλες

δρασκελίες. Στο περίπτερο σταμάτησε και πήρε ένα πακέτο τσιγάρα, καλημέρισε τον Βασίλη, που όπως πάντα ήταν στημένος με τον πάγκο του φορτωμένο με φρούτα, και κατέβηκε τα σκαλιά να περάσει στην απέναντι μεριά του σταθμού. Στις οκτώ και μισή ακριβώς έμπαινε στο κατάστημα νεωτερισμών, που ακόμα ήταν ήσυχο κι έρημο. Ο καταστηματάρχης ήταν έξω στην είσοδο και μιλούσε με τον ιδιοκτήτη του διπλανού παπουτσαδικού.

«Α, καλώς τον! Στην ώρα σου βλέπω».

«Καλημέρα, τι κάνετε;»

«Αν καταφέρεις να βάλεις μια τάξη σ' αυτά που άφησε ο προκάτοχός σου, μπορεί και να πω “καλά”. Πριν έρθει κανένας έλεγχος ξαφνικά. Έχουν αγριέψει τελευταία».

Ο Σπύρος πήρε βαθιά ανάσα. Δε χρειαζόταν να χρησιμοποιήσει μεγάλα λόγια για να τον πείσει, ολοφάνερα ήταν απελπισμένος και το μόνο που ήθελε ήταν να βρεθεί λογιστής να τον βγάλει απ' την αγωνία του.

«Θα μου δείξετε πού είναι το γραφείο σας;»

«Γραφείο; Δεν υπάρχει γραφείο, νεαρέ μου. Να, εδώ, πίσω απ' τον πάγκο με το ταμείο, μέσα σ' αυτά τα κουτιά τα έχω όλα».

Ο Σπύρος ξόδεψε μια ώρα να μαζέψει απ' τα διάφορα κουτιά όλα τα χαρτιά και να καταφέρει να τα ταξινομήσει. Βρήκε τα λογιστικά βιβλία και κοίταξε τις καταστάσεις. Δεν ήταν ενημερωμένα. Ανατρίχιασε. Θα του έπαιρνε ώρες. Κάποιοι πελάτες μπήκαν και οι κουβέντες τον αποσυντόνισαν. Ο καταστηματάρχης τρύπωσε πίσω απ' τον πάγκο για να κόψει απόδειξη. Ο Σπύρος τραβήχτηκε στη γωνιά και στριμώχτηκε μη μπορώντας ούτε το χέρι του να κουνήσει. Μόλις ο άλλος απομακρύνθηκε απ' το ταμείο προσπάθησε

να προχωρήσει στην καταχώριση, αλλά δεν υπήρχε χώρος για ν' ακουμπά τα χαρτιά και να ξεχωρίζει ποια είχε περάσει και ποια εκκρεμούσαν. Σε δέκα λεπτά αναγκάστηκε να τα μαζέψει και να τραβηχτεί πάλι στη γωνιά. Ο ιδιοκτήτης δε φαινόταν να καταλαβαίνει τι αντιμετώπιζε.

«Ε, πώς πάει; Θέλεις να σου παραγγείλω κανένα καφεδάκι;»

«Εκείνο που θέλω, κύριε Ελευθερίου, είναι ένας χώρος να δουλέψω άνετα. Εδώ γίνεται χαμός».

«Μα ο άλλος δε μου είπε τίποτα ποτέ. Τα έκανε όλα εκεί που είσαι κι εσύ».

«Ίσως γι' αυτό δεν ενημέρωσε τα βιβλία τόσο καιρό. Αν γίνει ξαφνικός έλεγχος, θα έχετε πολλά προβλήματα. Πότε έφυγε;»

«Έπρεπε να ήταν εδώ τέλος του μήνα, όπως πάντα, μα πέρασαν οι μέρες και δε φάνηκε. Πήρα τηλέφωνο και μου είπε πως έχει τη μάνα του στο νοσοκομείο και δεν μπορεί».

«Κάθε πότε ερχόταν;»

«Τι εννοείς κάθε πότε; Κάθε τέλος του μήνα».

Ο Σπύρος έφριξε. «Κύριε Ελευθερίου, με το κατάστημα που έχετε η ενημέρωση πρέπει να γίνεται κάθε μέρα, αλλά επειδή καταλαβαίνουν και αυτοί ότι καμιά φορά είναι δύσκολο, δικαιολογούν την εβδομαδιαία ενημέρωση. Δε σας έγινε έλεγχος τελευταία;»

«Ετυχε να ήταν εδώ και ο λογιστής και ανέλαβε ο ίδιος. Μου έριξαν ένα πρόστιμο, μα μου είπε πως πάντα έτσι γίνεται».

Ο Σπύρος αναστέναξε. Προσπάθησε να εξηγήσει κάποια πράγματα στον άνθρωπο, όσο πιο απλά μπορούσε. Τελειώνοντας συμπλήρωσε: «Όπως βλέπετε και μόνος σας,

δεν μπορεί κάποιος να δουλέψει άνετα έτσι. Αν είναι να γίνει σωστή δουλειά, προτείνω να βάλετε ένα μικρό τραπέζακι σε κάποια γωνιά και να μαζέψετε όλα τα βιβλία και τα ντοσιέ με τα χαρτιά και τις αποδείξεις σ' ένα μέρος, να μπορώ να δουλεύω απερίσπαστος».

«Μα... τι... τι θα κάνουμε για σήμερα; Δεν προφταίνω και είπες πως είναι επείγον να γίνουν».

«Κάτι παραπάνω από επείγον. Θα καθίσω σήμερα μέχρι να κλείσετε, σε περίπτωση που δεχτείτε κάποια ανεπιθύμητη επίσκεψη, αλλά με το που θα κλείσετε θα πάρω τα πάντα μαζί μου στο σπίτι και θα δουλέψω με την άνεσή μου. Χρειάζομαι ώρες να βάλω μια τάξη. Αύριο το πρωί, με το που θ' ανοίξετε, θα σας τα φέρω».

«Και δεν τα κρατάς όσο χρειαστεί να τα τακτοποιήσεις; Σάμπως και ξέρω εγώ τι να τα κάνω μετά;»

«Τα βιβλία απαγορεύεται να βγουν απ' το χώρο της επιχείρησης. Αν γίνει κάτι και σας τσακώσουν να μην τα έχετε εδώ, θα πληρώσετε βαρύ πρόστιμο, εκτός των κυρώσεων. Θα τα φέρω το πρωί».

Ο καταστηματάρχης τα είχε χαμένα.

«Πόσα χρόνια έχετε το κατάστημα, κύριε Ελευθερίου;»

«Κοντά δέκα. Το αγόρασα κοψοχροσιά απ' τον προηγούμενο γιατί έπαθε έμφραγμα», ήταν ακόμα σαστισμένος με όσα του εξήγησε ο Σπύρος.

«Και είχατε πάντα τον ίδιο λογιστή;»

«Όχι. Κληρονόμησα το λογιστή του πρώην ιδιοκτήτη μέχρι πέρυσι, που πήρε σύνταξη. Τούτον δω μου τον σύστησε ο ίδιος. Εγώ δεν ξέρω απ' αυτά, νόμιζα πως ήταν όλα τακτοποιημένα».

«Καλά. Θα βρούμε την άκρη. Ευτυχώς που είναι Δευτέ-

ρα και είναι κλειστά το απόγευμα. Μου χρειάζεται χρόνος».

Ο Σπύρος δούλεψε σκυμμένος πάνω απ' τα λογιστικά βιβλία όλο το απόγευμα κι ένα μεγάλο μέρος απ' το βράδυ. Στην αρχή κόντεψε να πιστέψει ότι ο Ελευθερίου το θεώρησε δεδομένο ότι βρήκε καινούργιο λογιστή και δε θα χρειαζόταν να τον πείσει για ν' αναλάβει τη δουλειά. Όταν όμως του εξήγησε ότι ο άλλος είχε εξαφανιστεί για λόγους οικογενειακούς προσωρινά, δεν ήταν καθόλου σίγουρος αν σε λίγες μέρες του ανακοίνωνε ότι δε θα τον χρειαζόταν άλλο. Αναρωτήθηκε κάποια στιγμή αν άξιζε τον κόπο να παιδευτεί τόσες ώρες να βγάλει το φίδι απ' την τρύπα και μετά να του πουν ένα ξερό ευχαριστώ και αντίο. Όμως ήταν φιλότιμος και πολύ τυπικός με ό,τι αναλάμβανε. Παρασύρθηκε απ' την πρόκληση μπροστά του κι έβαλε τα δυνατά του να τακτοποιήσει το συνονθύλευμα των σκόρπιων χαρτιών και αποδείξεων και να ενημερώσει τα βιβλία. Το πολύ πολύ να τον χρέωνε για όλο αυτό τον κόπο και να έψαχνε να βρει καινούργιο τακτικό πελάτη.

Το επόμενο πρωί, πιστός στο λόγο του, ήταν στο κατάστημα απ' τις οκτώ. Ο Ελευθερίου τον είδε και τον υποδέχτηκε με χαμόγελο.

«Το κατάλαβα πως θα ερχόσουν όπως υποσχέθηκες. Σ' έκοψα για σωστό άνθρωπο. Έλα, έλα μέσα να σου δείξω κάτι».

Ο Σπύρος τον ακολούθησε ελαφρά παραξενεμένος. Ο καταστηματάρχης τον οδήγησε σε μια γωνιά και του έδειξε με καμάρι ένα μικρό ξύλινο γραφειάκι με συρτάρια στη μια πλευρά.

«Σου έφτιαξα τη γωνίτσα που είχες πει. Βρήκα ένα μεταχειρισμένο γραφείο από έναν φίλο λίγο πιο κάτω που δεν

το χρειάζοταν και το πήρα. Θα κάνει τη δουλειά του λες;»

«Και πολύ καλά», του είπε συγκινημένος ο Σπύρος. «Σας έφερα τα βιβλία. Ταξινόμησα όλες τις αποδείξεις και τα τιμολόγια σε αυτά εδώ τα ντοσιέ και σας έγραψα πάνω ποιο είναι το καθένα. Έτσι θα σας είναι πιο εύκολο να τα μαζεύετε περιμένοντας να ταξινομηθούν απ' το λογιστή. Αν έχετε μερικά λεπτά να μου διαθέσετε, θα σας δείξω πού βρίσκεται το κάθε τι που πρέπει να ξέρετε σε περίπτωση που έρθουν για έλεγχο και είστε μόνος σας».

«Περίμενε τότε να φωνάξω να φέρουν καφεδάκια».

Ο Σπύρος άνοιξε τα συρτάρια του μικρού γραφείου και τακτοποίησε τα βιβλία και τα ντοσιέ εξηγώντας στον άνθρωπο πού να βάζει τις καινούργιες αποδείξεις και τα τιμολόγια για τη βδομάδα.

«Την Παρασκευή θα περάσω να τα καταχωρίσω. Και όταν γυρίσει ο λογιστής σας, ενημερώστε τον και πείτε του ότι καλό είναι να έρχεται κάθε βδομάδα. Αν θέλετε να τακτοποιήσουμε τώρα το λογαριασμό μας, αλλιώς αν προτιμάτε την Παρασκευή. Φυσικά θα πάρετε απόδειξη».

«Τώρα. Όλο αυτό είναι ξεχωριστό. Πόσες ώρες σου πήρε να βγάλεις άκρη με όλα αυτά;»

«Αρκετές. Έπρεπε να μπει μια τάξη».

Ο άνθρωπος πήγε στο ταμείο και γύρισε με το ποσό που του είπε ο Σπύρος.

«Πρώτη φορά κατάλαβα επιτέλους πού να βάζω το κάθε χαρτί που μαζεύω αντί να τα ρίχνω όλα σε κουτί και να περιμένω να φανεί κάποιος να τα ξεχωρίσει».

«Μπορώ να σας δείξω, αν θέλετε, πώς να καταχωρίζετε τις αποδείξεις των εισπράξεων. Δεν είναι δύσκολο και είναι πολύ σημαντικό για τους εφοριακούς».

«Δεν είναι για μένα αυτά, δεν τα καταλαβαίνω. Θα έρθεις, είπες, την Παρασκευή, έτσι;»

«Αν δε γυρίσει ο λογιστής σας, σίγουρα. Και κάθε Παρασκευή μέχρι να επιστρέψει».

«Δε θα επιστρέψει».

«Λυπάμαι. Συνέβη κάτι με τη μητέρα του;»

«Όχι απ' ό,τι ξέρω. Αλλά δε νομίζω πως θα τον χρειαστώ εγώ. Βρήκα επιτέλους άνθρωπο να μου κάνει σωστή δουλειά, δεν έχω σκοπό να πέσω στην αβεβαιότητα ξανά».

«Θέλετε να συνεχίσω εγώ;» τον ρώτησε ο Σπύρος με τις ελπίδες του αναπτερωμένες.

«Γι' αυτό δεν έβαλα και τούτο δω το γραφείο; Για να δουλεύεις άνετα».

Ο Σπύρος έφυγε ευχαριστημένος απ' τον Ελευθερίου. Προς στιγμήν είχε συμβιβαστεί με την ιδέα ότι τον ήθελε για πολύ λίγο, μέχρι να γυρίσει ο δικός του λογιστής και είχε λιγάκι απογοητευτεί, χωρίς όμως ν' αφήσει αυτό το συναίσθημα να επηρεάσει την αποδοτικότητά του. Τα πράγματα εξελίχθηκαν διαφορετικά. Τώρα μπορούσε να προσθέσει άλλο ένα όνομα στο πελατολόγιό του. Τρία χρόνια τώρα προσπαθούσε να χτίσει λιθαράκι-λιθαράκι τις βάσεις για το λογιστικό γραφείο που πάσχιζε να δημιουργήσει. Δούλεψε πέντε χρόνια σε μια μεγάλη εταιρεία, υπάλληλος στο λογιστήριο, αλλά δεν μπόρεσε να επαναπαυτεί με τον πενιχρό μισθό που έπαιρνε ούτε να περιορίσει τις ικανότητές του συμπληρώνοντας καταστάσεις όλη μέρα σαν αυτόματο.

Ήθελε το δικό του γραφείο, τη δική του πελατεία και την ευκαιρία να χρησιμοποιήσει τις γνώσεις απ' τις σπουδές του και τις ικανότητές του για δικό του όφελος. Ήταν

δύσκολη αρχή και μεγάλο το βήμα που είχε κάνει ρισκάροντας. Αυτός και η μάνα του βασιζόνταν στο μισθό του και στη μικρή σύνταξη απ' τον μακαρίτη τον πατέρα του. Ακόμα δεν μπορούσε ν' ανοιχτεί ενοικιάζοντας χώρο για γραφείο, έτσι δήλωσε την κατοικία ως επαγγελματική στέγη ταυτόχρονα, εξοικονομώντας τα έξοδα ενοικίου και διπλών λογαριασμών. Αργότερα, όταν θα είχε το πελατολόγιο που είχε βάλει στόχο, όταν τα έσοδά του θα ήταν ικανοποιητικά για να δικαιολογούν την ίδρυση γραφείου, θα το άνοιγε και ήταν σίγουρος ότι με σωστή δουλειά και συνέπεια θα το επέκτεινε.

Είχε όνειρα ο Σπύρος. Όνειρα που πίστευε ότι δε θα έμεναν μόνο όνειρα. Κυνηγούσε τη δουλειά του κι έψαχνε για ευκαιρίες, όπως αυτή εδώ, αλλά δεν καταδεχόταν να υποσκελίσει συναδέλφους ύπουλα ή με πλάγιο τρόπο, υποβιβάζοντας τη δουλειά τους. Ήταν έτοιμος να υποχωρήσει με τον κύριο Ελευθερίου όταν άκουσε ότι ο δικός του λογιστής πιθανόν να επέστρεφε κάποια στιγμή. Η απόφαση να τον προτιμήσει ήταν καθαρά του ιδιοκτήτη.

Την Παρασκευή μπήκε στο κατάστημα με άλλον αέρα. Ξόδεψε μια ώρα μόνο να ενημερώσει τα βιβλία, ήπια καφεδάκι με τον Ελευθερίου κι ετοιμάστηκε ν' αποχωρήσει ευχαριστώντας τον άνθρωπο και βεβαιώνοντάς τον ότι θα ερχόταν κάθε Παρασκευή απόγευμα πια. Τον σταμάτησε ο άλλος μ' ένα παρακλητικό χαμόγελο.

«Ξέρεις, μίλησα στο συνάδελφο εδώ δίπλα. Είχαμε τον ίδιο λογιστή και είναι και αυτός ξεκρέμαστος. Μίλησε με κάποιον και του είπε πως θα έρθει να συζητήσουν. Ακόμα περιμένει. Του είπα για σένα και πώς έβαλες τάξη εδώ πέρα και θέλει να μιλήσετε. Μπορείς να τον δεις;»

«Αν έχει κανονίσει να δει κάποιον συνάδελφο, δε θέλω να μπω στη μέση».

«Αν ο συνάδελφός σου ήταν σωστός, θα είχε κιόλας φανεί. Μην είσαι τόσο απόλυτος. Πειράζει να τον δεις και να τον αφήσεις να πάρει μόνος του μια απόφαση; Το πολύ να σε πληρώσει για τις ώρες που θα χάσεις, ώσπου ν' αποφασίσει ο άλλος να φανεί. Του υποσχέθηκα πως θα σου μιλούσα».

Ο Σπύρος έφυγε εκείνη τη μέρα απ' την Ομόνοια με άλλον έναν σίγουρο πελάτη στη λίστα του. Πέρασε και πάλι το απόγευμα και το βράδυ της Παρασκευής σκυμμένος πάνω από χαρτιά και βιβλία και το Σάββατο τα παρέδωσε, για να επισκεφτεί και τους δύο την επόμενη βδομάδα. Το βράδυ πήρε τη μάνα του και την Καίτη, την κοπέλα του, σε μια ταβερνούλα να το γιορτάσουν.

Είχε κάθε λόγο να είναι ικανοποιημένος. Ήταν τριάντα τριών χρόνων και αν συνέχιζε έτσι, σε δύο, τρία χρόνια το πολύ θα μπορούσε ν' ανοίξει το γραφείο του. Και επιτέλους, ν' αρχίσει να σκέφτεται σοβαρά το μέλλον του δεσμού του με την Καίτη. Τρία χρόνια έβγαιναν μαζί και περίμεναν να κάνει το βήμα ο Σπύρος και να πιαστεί, για ν' αρχίσουν να κάνουν σχέδια για το γάμο. Δεν τον πίεζε, ήθελε και η ίδια μια σιγουριά για τη μελλοντική τους ζωή. Ήταν είκοσι οκτώ χρόνων, όμορφη και καλοβαλμένη. Δούλευε ως αισθητικός σ' ένα μεγάλο ινστιτούτο ομορφιάς στην Πατησίων και μάζευε και αυτή χρήματα για τη μεγάλη μέρα. Ο μόνος όρος που έθεσε στον Σπύρο ήταν το όριο ηλικίας για ν' αρχίσουν οικογένεια. Περισσότερο απ' τα τριάντα πέντε της δεν ήθελε να περιμένει για ν' αποκτήσει παιδί. Ο Σπύρος το σεβόταν κι ένιωθε τυχερός για την κατανόησή της. Έβαζε τα δυνατά του να φτάσει το στόχο του.

«Σήμερα άκουσα στη ρεσεψιόν να συζητάνε για κάποιο πρόβλημα που προέκυψε στα γραφεία», είπε κάποια στιγμή η Καίτη αμέσως μετά το φαγητό. «Φαίνεται ότι έδιωξαν έναν απ' τους λογιστές στα κεντρικά γιατί άφησε κάποιες υποχρεώσεις με την εφορία εκπρόθεσμες κι επικρατεί αναβρασμός. Ζητούσαν απ' το δικό μας κέντρο, και νομίζω και απ' τα άλλα παραρτήματα, να βρουν αντίγραφα συμβολαίων με πελάτισσες περσινές και να τους τα στείλουν άρον-άρον. Θέλεις να μάθω αν ψάχνουν να τον αντι-καταστήσουν;»

«Δε νομίζω, αγάπη μου. Δε με συμφέρει».

«Γιατί, Σπύρο μου;» πετάχτηκε η κυρία Ολυμπία, η μητέρα του.

«Γιατί, μάνα, το να σε προσλάβουν να δουλεύεις στο λογιστήριο μιας μεγάλης εταιρείας προϋποθέτει πλήρες ωράριο και ώρες γραφείου. Τα περάσαμε αυτά, ξέρεις ότι δεν αφήνουν χρόνο να κυνηγήσεις τους δικούς σου πελάτες. Ύστερα, δε θέλω πάλι να δουλέψω κάτω από κάποιον άλλον και να περιορίζομαι».

«Μα αν ο μισθός είναι καλός;»

«Όσο καλός και να είναι, λίγα περιθώρια έχει ν' ανέβει μελλοντικά. Μπορεί ακόμα να δυσκολεύομαι κάπως τώρα, αλλά το πελατολόγιό μου αυξάνεται, δουλεύω χωρίς να πιέζομαι από κάποιον και πολύ σύντομα θα καταφέρω ν' ανοίξω το γραφείο μου».

«Νομίζω ήταν μερικής απασχόλησης», η Καίτη στενοχωρήθηκε που η ερώτησή της είχε προκαλέσει αυτή τη συζήτηση.

«Τι εννοείς μερικής απασχόλησης;»

«Πήγαινε τρεις φορές τη βδομάδα, για να κάνει καταχω-

ρίσεις και να ταξινομεί τα καθημερινά συμβόλαια απ' όλα τα κέντρα μας, αλλά φαίνεται δε νοιαζόταν ιδιαίτερα και κάποια έχουν παραπέσει ή χαθεί, δεν κατάλαβα. Έτυχε ανάμεσα τους να είναι το συμβόλαιο κάποιας που μας έκανε μήνυση και τώρα ψάχνονται».

Ο Σπύρος ένιωσε την περιέργειά του να διεγείρεται.

«Θέλεις να πεις ότι τα υπόλοιπα πρωινά ήταν ελεύθερος; Και τα απογεύματα;»

«Απ' ό,τι άκουσα δούλευε μέχρι τις τρεις μόνο».

«Τι μισθό έπαιρνε;»

«Δεν έχω ιδέα».

«Έχεις τηλέφωνο; Του λογιστηρίου εννοώ».

«Όχι, αλλά μπορώ να μάθω. Αυτό που ξέρω είναι ότι βρίσκονται στη Μιχαλακοπούλου».

«Τι σκέφτεσαι, Σπύρο μου;» η φωνή της μάνας του τον έβγαλε απ' τις σκέψεις.

«Δε χάνω τίποτα να πάρω τηλέφωνο και να μάθω κάποιες λεπτομέρειες. Αν έχω τόσο ελεύθερο χρόνο και ο μισθός είναι καλός, βοηθάει να πλησιάσω το στόχο μου», της απάντησε σκεφτικός.

«Μα... εσύ έλεγες...»

«Ξέρω τι έλεγα, μάνα, μα έτσι δεν αφήνω τους δικούς μου πελάτες. Θ' αλλάξω λίγο τις ώρες που τους επισκέπτομαι και θα έχω κι ένα επιπλέον εισόδημα».

«Μα... θα έχεις χρόνο; Να ξεκουράζεσαι εννοώ».

«Αν δε δουλέψω τώρα, μάνα, τότε θα το κάνω; Τέλος πάντων, ακόμα δεν ξέρω καν αν χρειάζονται κάποιοι άλλον ούτε και αν με δεχτούν σε περίπτωση που όντως χρειάζονται».

Έκανε όμως το τηλεφώνημα και κανόνισε ραντεβού για

να μιλήσει με τον υπεύθυνο του λογιστηρίου. Χρειάστηκε να δώσει άλλες δύο συνεντεύξεις πριν αποφασίσουν ποιον από τους υποψήφιους θα έπαιρναν τελικά. Η δυσκολία ήταν στο να τους πείσει ότι η εμπειρία και το πτυχίο του δεν ήταν στην προκειμένη περίπτωση ανασταλτικοί παράγοντες, μια που τα καθήκοντα που θα του ανέθεταν ήταν πολύ κατώτερα για τα προσόντα του. Μίλησε με ειλικρίνεια στον αρχιλογιστή, του ανέλυσε ότι ακριβώς γι' αυτούς τους λόγους ήθελε μια θέση με καθήκοντα λιγότερο απαιτητικά απ' τις δυνατότητές του, για να μπορέσει ν' αντεπεξέλθει στους στόχους του χωρίς ν' αναγκαστεί να εγκαταλείψει την εταιρεία αργότερα, όταν τους επιτύχανε.

Φάνηκε να εκτίμησε την ευθύτητά του και βάλθηκε να ζυγίζει τα υπέρ και τα κατά για την επιλογή του Σπύρου ανάμεσα στους υπόλοιπους υποψήφιους. Η ιδέα να εκπαιδεύσει κάποιον νεότερο και λιγότερο έμπειρο για να φύγει μόλις αποκτούσε την απαραίτητη εμπειρία σε κάνα δυο χρόνια δεν ήταν καθόλου δελεαστική. Τουλάχιστον ο άνθρωπος αυτός του είχε δηλώσει απερίφραστα ότι τη δουλειά που θα έκανε στην εταιρεία τους την αντιμετώπιζε σαν οικονομικό συμπλήρωμα, που δε θα ήταν διατεθειμένος να παρατήσει εύκολα.

Του πήρε περισσότερο από μήνα ν' αποφασίσει, διάστημα που ο Σπύρος φυσικά δεν άφησε ανεκμετάλλευτο. Όταν τον ενημέρωσαν ν' αναλάβει τελικά καθήκοντα, είχε κιόλας προσθέσει άλλους δύο τακτικούς στο πελατολόγιό του. Ο μισθός του τώρα κάλυπτε άνετα όλα τα έξοδα του σπιτιού και αποταμίευε με ευλάβεια όλα τα έσοδα από τους δικούς του πελάτες. Τον Απρίλη είδε τα οικονομικά του να αυξάνονται με τις φορολογικές δηλώσεις απ' τους γνω-

στους και άσχετους, όπως κάθε χρόνο τέτοια εποχή, μόνο που φέτος είχε την ευκαιρία να τα προσθέσει στις οικονομίες του για το γραφείο που θ' άνοιγε. Ήταν σίγουρος τώρα ότι θα τα κατάφερνε μέχρι τον επόμενο χρόνο.

Επέτρεψε στον εαυτό του, για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, την πολυτέλεια των διακοπών. Πήρε τη μάνα του και την Καίτη και πέρασαν δύο ξένοιαστες βδομάδες σε κάποιο νησί. Αμέσως μετά γιόρτασαν τους αρραβώνες τους ενώ μέχρι το τέλος του χρόνου άρχισαν να σημειώνονται κάποιες προστριβές ανάμεσα στους δυο νέους.

Ο Σπύρος δεν είχε ούτε το χρόνο ούτε τη διάθεση για καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Τα ενδιαφέροντά του για ψυχαγωγία περιορίζονταν σε κανένα σινεμά, θέατρο –ιδιαίτερα κωμωδία– και στη μουσική. Κι εκεί ακόμα είχε τις προτιμήσεις του. Του άρεσαν τα παλιά τραγούδια, ελληνικά και ξένα, που απολάμβανε σε χαμηλή ένταση. Και όταν αποφάσιζε να βγει για διασκέδαση, οι ταβερνούλες με τη δική τους γραφική ατμόσφαιρα και τη χαμηλή νοσταλγική μουσική ήταν πρώτες στη λίστα του.

Η Καίτη, αντίθετα, τρελαινόταν για συναυλίες, θορυβώδη νυχτερινά κέντρα, όπου μπορούσε να ξεδώσει και να εκφραστεί με το χορό, και δεν έχανε ευκαιρία να επισκεφτεί κάθε καινούργια έκθεση ζωγραφικής. Ο Σπύρος είχε κάνει την υποχώρηση και τη συνόδευσε σε νυχτερινό κέντρο αρκετές φορές, αλλά ούτε ν' ακούσει δεν ήθελε για συναυλίες. Δεν μπορούσε να καταλάβει τι ικανοποίηση μπορούσε να σου προσφέρει το απερίγραπτο στρίμωγμα, τα ξεφωνητά και ο εκκωφαντικός θόρυβος.

«Δεν ξέρεις να ζήσεις!» του πετούσε αγανακτισμένη καμιά φορά η Καίτη με την επίμονη άρνησή του να τη συνο-

δεύσει σε κάποια απ' τις συναυλίες που κυνηγούσε η ίδια με επιμονή και που πάντα κατέληγε να πηγαίνει με φίλες της.

«Αν εννοείς τον κίνδυνο να ποδοπατηθώ, να εκραγεί το κεφάλι μου απ' τα ουρλιαχτά και να με σφυροκοπάει ο πονοκέφαλος την επόμενη μέρα, όχι, ευχαριστώ, αλλά τέτοιο τρόπο να ζω δεν τον θέλω», της απαντούσε με υπομονή ο Σπύρος.

«Είσαι μονόχνοτος!»

«Καλύτερα αυτό παρά καταπιεστικός. Δε σ' εμπόδισα ν' απολαύσεις αυτό που σου αρέσει, αλλά μη με αναγκάζεις ν' ακολουθήσω. Ξέρεις ότι ειδικά τέτοιες εκδηλώσεις δεν τις αντέχω».

Η Καίτη αναγκαζόταν να υποχωρήσει. Η αλήθεια ήταν ότι ο Σπύρος δεν της έφερε ποτέ αντίρρηση στο να πάει σε μια συναυλία χωρίς αυτόν. Άλλωστε, δε συνέβαινε πολύ συχνά κάτι τέτοιο. Και σε νυχτερινό κέντρο πήγαιναν σπάνια. Τα οικονομικά τους με τους στόχους που είχαν βάλει και οι δύο δεν επέτρεπαν να γίνει συνήθεια. Μόνο αν έβρισκαν φίλους να κανονίσουν την έξοδο και να μοιραστούν τα έξοδα προσέφεραν αυτή την πολυτέλεια στον εαυτό τους. Άσχετα αν ο Σπύρος την έβλεπε σαν αγγαρεία.

Εκεί όμως που η Καίτη αρνιόταν να δεχτεί το όχι του να τη συνοδεύσει, ή να βγει με φίλη της, ήταν οι εκθέσεις ζωγραφικής. Τραβολογούσε τον δύστυχο Σπύρο και ξόδευε ώρες μπροστά από πίνακες μεγάλων ζωγράφων, που κατά καιρούς εκτίθεντο στην Εθνική Πινακοθήκη. Και αυτός ακολουθούσε τρώγοντας τα νύχια του από ανία και περνούσε την περισσότερη ώρα έξω στο προαύλιο καπνίζοντας.

«Καλά, δε σε συγκινούν καθόλου αυτά που είδαμε;» ρωτούσε η Καίτη συνεπαρμένη και ανίκανη να καταλάβει την

έλλειψη ενθουσιασμού του Σπύρου μετά από μια τέτοια επίσκεψη, όπου εκτίθεντο έργα του Ελ Γκρέκο.

«Δεν είναι αυτό», της απάντησε προσεκτικά. «Και βέβαια με συγκινούν, θαυμάζω τους ανθρώπους που μπορούν να εκφραστούν με την τέχνη, αλλά τον βρίσκω πολύ καταθλιπτικό. Θέλω η τέχνη να μου ανεβάξει την ψυχή, να μου προσφέρει ανάταση συναισθημάτων, να με γεμίζει δέος για τις δυνατότητες των ανθρώπων».

Η Καίτη τον κοίταξε παραξευμεμένη. Ο Σπύρος δεν ήταν ποτέ λυρικός στα λόγια.

«Γιατί σου φαίνεται περίεργο;» τη ρώτησε. «Η τέχνη για μένα είναι να κοιτάζεις ένα έργο και να γεμίζεις περηφάνια που ανήκεις στο ανθρώπινο είδος, να νιώθεις γαλήνη στην ψυχή και θαυμασμό για τον καλλιτέχνη που προκαλεί τέτοια συναισθήματα».

«Δε σε συγκίνησε καθόλου όλο αυτό το έργο του ζωγράφου;»

«Το θαύμασα, ναι, αλλά δε με συγκλόνησε. Μου προκάλεσε ένα βαρύ συναίσθημα».

«Και όταν είδαμε την έκθεση με έργα του Πικάσο και του Νταλί; Τι σου προκάλεσαν αυτά;»

«Δεν ισχυρίζομαι ότι τα κατάλαβα. Ο κυβισμός ή ο σουρεαλισμός δε μ' ενθουσιάζει. Αυτή η έκφραση του υποσυνείδητου, η φαντασίωση, το παράλογο και παρανοϊκό που αντιπροσωπεύει ο σουρεαλισμός, με αφήνει αδιάφορο. Ειδικά η μεταφυσική ζωγραφική που χαρακτηρίζει τα τελευταία έργα του Νταλί δε με αγγίζει».

«Απ' όσα εκθέματα είδαμε τα τελευταία χρόνια τι σε ταρακούνησε περισσότερο;»

«Σε γενικές γραμμές ο ιμπρεσιονισμός. Και όχι με βάση

αυτά που είδαμε. Λοιπόν, προτιμώ τον Μανέ, τον Βαν Γκογκ...»

«Γιατί;»

«Μα... οι πίνακές τους μου προκαλούν μια γαλήνη, έχουν έκφραση, βάθος, σε μεταφέρουν κάπου αλλού, δε σε αναγκάζουν να σκεφτείς. Δε δραματοποιούν ή καταδικάζουν, δεν ωραιοποιούν ή κραυγάζουν, σ' εμένα τουλάχιστον έχουν αυτή την επίδραση. Μην το ψάχνεις, Καίτη, είναι γούστα αυτά. Γι' αυτό και υπάρχουν τόσες πολλές εκφράσεις της τέχνης».

«Είναι στιγμές που με ξαφνιάζεις. Και μερικές που δε σε καταλαβαίνω».

«Μην προσπαθείς. Κι εγώ δεν προσπάθησα να καταλάβω γιατί σου αρέσουν τόσο αντιφατικά πράγματα, όπως η ζωγραφική και οι συναυλίες. Δε συνδυάζονται. Τα δέχομαι όμως».

«Ίσως έχεις δίκιο».

Το θέμα έμεινε εκεί. Δεν ξανασυζητήσαν για την τέχνη, έκαναν και οι δυο τις αμοιβαίες υποχωρήσεις τους. Το σημαντικό ήταν ότι υπήρχε αγάπη ανάμεσά τους και εκτίμηση, γερά θεμέλια για να στήσουν σπιτικό.

Το 2004 έφτανε στο τέλος του και ο Σπύρος είχε αρχίσει να ψάχνει τον κατάλληλο χώρο για ν' ανοίξει το γραφείο του. Το πελατολόγιό του τώρα δικαιολογούσε το έξοδο, ο μισθός του απ' την εταιρεία ήταν ένα σταθερό έσοδο και αδημονούσε να βρεθεί κάτω από μια επαγγελματική στέγη, που θα πρόσθετε περισσότερο κύρος στη δουλειά του και θα προσέλκυε κι άλλους πελάτες. Με τον καιρό θα προσλάμβανε και κάποιον για βοηθό και τ' όνειρό του θα γινόταν πλέον πραγματικότητα.

Η Καίτη ήταν δίπλα του και τον στήριζε. Ήξερε ότι αυτό ήταν το πρώτο και σημαντικό βήμα για τη ζωή που προγραμματίζαν, μετά θ' ακολουθούσε ο γάμος και το δικό της όνειρο για οικογένεια θα ήταν πια πολύ κοντά στο να γίνει αληθινό.

Η κυρία Ολυμπία χαιρόταν για το γιο της και μόλο που ήξερε ότι ο καιρός που θ' άφηνε το σπίτι τους για ν' ανοίξει δικό του πλησίαζε, η χαρά για την ευτυχία του παιδιού της δεν την άφηνε να σκεφτεί τη μοναξιά που θ' ακολουθούσε τη φυγή του.

Η αγάπη των δύο γυναικών θα δοκιμαζόταν σκληρά τους μήνες που θ' ακολουθούσαν.

Η Μαρίνα γύρισε το πρωί απ' τη νυχτερινή της βάρδια, άνοιξε την πόρτα του διαμερίσματός της κι έμεινε κεραυνόπληκτη. Το διαμέρισμα έμοιαζε να το είχε χτυπήσει σεισμός. Κοίταξε γύρω της χαμένη, με τρόμο στην ψυχή και διστακτικά έκανε ένα βήμα στο εσωτερικό. Έπιπλα αναποδογυρισμένα, συρτάρια πεταμένα με το περιεχόμενο σκορπισμένο στο πάτωμα, ντουλάπες ορθάνοιχτες με τα ρούχα ριγμένα στις τέσσερις γωνίες, μέχρι το στρώμα στο κρεβάτι και οι μαξιλάρες του καναπέ ήταν πεταμένα. Μουδιασμένη περιφερόταν απ' το δωμάτιο στο σαλόνι και πίσω, κοιτάζοντας, χωρίς να το πιστεύει, την καταστροφή γύρω της.

Το μυαλό της αρνιόταν να δουλέψει, είχε παραλύσει απ' το θέαμα. Ξενυχτισμένη απ' την ολονύκτια βάρδια στην εντατική του νοσοκομείου, δεν είχαν μείνει περιθώρια αντοχής ούτε στο κορμί ούτε στο μυαλό ν' αντιδράσουν. Σωριάστηκε στο πάτωμα, ανάμεσα στο σωρό που κάποτε ήταν τα υπάρχοντά της, και άφησε τον εαυτό της να ξεσπάσει. Όταν το αρχικό σοκ πέρασε και το κλάμα τη στράγγισε, ανάγκασε τα μέλη της να κινηθούν. Ήξερε ότι

έπρεπε να πάρει στο κινητό τον Θεοδόση να τον ενημερώσει, να καλέσει την αστυνομία για ν' αναφέρει τη διάρρηξη, μα κάτι την έκανε να διστάζει.

Θυμήθηκε την πόρτα. Την είχε ανοίξει η ίδια με το κλειδί της, δεν είχε παραβιαστεί. Κοίταξε γύρω της τα παράθυρα. Όπως τα είχε αφήσει το βράδυ πριν φύγει, κλειστά. Τα φώτα όλα ήταν αναμμένα. Κάτι της προκάλεσε σφίξιμο στην καρδιά, μα αρνιόταν ν' αφήσει την ιδέα να σχηματιστεί στο μυαλό της. Σέρνοντας τα βήματά της, και με την υποψία να την τυρρανά, έλεγξε το σκορπισμένο περιεχόμενο της ντουλάπας της. Τα ρούχα της ήταν όλα εκεί, μα έλειπαν όλα τα ρούχα του Θεοδόση. Η υποψία άρχισε να μετατρέπεται, αργά και επώδυνα, σε βεβαιότητα.

Κάλεσε το κινητό του Θεοδόση. Βούιζε. Άφησε μερικά λεπτά να περάσουν και κάλεσε ξανά. Άκουσε τη φωνή του, απότομη.

«Έλα, τι θέλεις;»

«Θεοδόση, πέρασες χθες βράδυ απ' το σπίτι μου; Αφού έφυγα για τη δουλειά;»

«Γιατί;»

«Απάντησέ μου!»

«Ε, ναι. Πέρασα και πήρα τα ρούχα μου. Δεν περίμενα να το προσέξεις μόλις γύριζες. Θα περνούσα το απόγευμα να μιλήσουμε. Μην αρχίσεις τώρα για εξηγήσεις, να χαρείς, έχω δουλειά στο συνεργείο και δε θέλω το αφεντικό από πάνω μου».

«Δε σε πήρα για τα ρούχα σου, για άλλο σε πήρα. Τι διάολο έψαχνες κι έκανες το σπίτι ρημαδιό; Για λεφτά ή για τις πιστωτικές;»

Σιωπή.

«Απάντησέ μου, που να σε πάρει!»

«Δε μου λες, τρελάθηκες;»

«Το σπίτι είναι άνω-κάτω. Κάποιος έψαχνε σαν τρελός για κάτι. Τα λεφτά στο συρτάρι που έχουμε για τα ψώνια και τους λογαριασμούς έχουν κάνει φτερά, όπως και μερικά κοσμήματα που είχα».

«Και υποψιάζεσαι εμένα; Είσαι για δέσιμο. Άκου, ξέχνα το απόγευμα. Μετά απ' αυτό δε νομίζω πως χρωστώ εξηγήσεις».

«Ποιος άλλος έχει κλειδί; Δεν παραβιάστηκε τίποτα, και τα παράθυρα όλα κλειστά, όπως τα άφησα».

«Κοίτα, ίσως να ξέχασα να κλειδώσω φεύγοντας και βρήκε κάποιος ευκαιρία. Τυχερός ήμουν που δε με πέτυχε μέσα».

«Κόψε τις βλακειές! Ξέρεις ότι μπορώ να σου κάνω μήνυση;»

«Θα χάσεις το χρόνο σου. Δεν μπορείς να μου ρίξεις εμένα τη διάρρηξη. Δε θα καταφέρεις τίποτα. Μόνο θα ρεζίλευτείς που σε παράτησε ο φίλος σου».

«Εσύ το έκανες!»

«Άκου να σου πω, χοντροκώλα, και πολύ σε άντεξα. Θα έπρεπε να με πληρώνεις που κυκλοφορούσα μαζί σου. Πεντακόσια βρομοευρώ ήταν στο συρτάρι και όσο για τα “κοσμήματά” σου, ούτε τόσα δεν πιάνουν. Ε, ναι λοιπόν, εγώ τα πήρα, κάνε μου μήνυση αν έχεις κότσια. Εκτός απ' το ρεζίλεμα θα πληρώσεις από πάνω, δε θα το αφήσω έτσι. Και πολύ σε άντεξα!»

Η Μαρίνα άφησε το νεκρό ακουστικό να πέσει απ' τα χέρια της. Η παγωνιά την τύλιξε. Το μυαλό της μούδιασε. Σαν ρομπότ άρχισε να περιφέρεται μέσα στο διαμέρισμα

και μηχανικά να τακτοποιεί τα σκόρπια αντικείμενα. Το μούδιασμα δεν την άφηνε να σκεφτεί, δεν ήθελε να σκεφτεί. Το μεσημέρι πέρασε μέχρι να βάλει τάξη και ο πονοκέφαλος δυνάμωσε. Πήρε το νοσοκομείο κι ενημέρωσε ότι απόψε δε θα μπορούσε να εργαστεί λόγω ασθένειας. Δε θ' άντεχε την πίεση και το ξενύχτι ούτε να συγκεντρωθεί στην παρακολούθηση των μηχανημάτων στην εντατική. Πήρε ένα παυσίπονο και ξάπλωσε. Η σωματική κούραση την είχε τσακίσει, μα ο πόνος στην καρδιά γιγαντωνόταν κάθε λεπτό, όσο και ν' αρνιόταν το μυαλό να δουλέψει.

Έμεινε εκεί ξαπλωμένη, με τα πατζούρια κλειστά, τις κουρτίνες τραβηγμένες, ακούγοντας αχνά τους θορύβους απ' το δρόμο και περίμενε τον ύπνο να τη λυτρώσει απ' το μαρτύριο να νιώθει. Το μυαλό άρχισε να ξυπνάει απ' το μούδιασμα και βασανιστικές σκέψεις, ορμώμενες από πικρές αναμνήσεις, άρχισαν να στροβιλίζονται και να σπρώχνονται στην επιφάνεια.

Ξεφώνισε από αγανάκτηση και πίκρα. Σηκώθηκε αποφασιστικά και πήγε στην κουζίνα. Κατάπие ένα υπνωτικό χάπι και άναψε ένα απ' τα σπάνια τσιγάρα που επέτρεπε καμιά φορά στον εαυτό της να καπνίσει, ενώ ταυτόχρονα σκεφτόταν γιατί στερούσε αυτή τη μικρή απόλαυση απ' το καταπιεσμένο είναι της. Άφησε ένα πικρό γέλιο να της ξεφύγει στη σκέψη ότι φρόντιζε το σώμα της ενώ η ψυχή της ήταν κιόλας καταδικασμένη στη φθορά.

Ξάπλωσε και περίμενε τον ύπνο σφραγίζοντας πεισματικά τις σκέψεις, που τώρα πλημμύριζαν το νου και πάσχιζαν να βρουν διέξοδο.

Μαρίνα Αγγελή, θα μας κάνεις την τιμή ν' απαντήσεις στην ερώτηση ή μήπως διακόπτουμε την ονειροπόλησή σου;»

Η τάξη σείστηκε απ' τα γέλια. Η Μαρίνα τινάχτηκε και γύρισε το βλέμμα στον καθηγητή ντροπιασμένη.

«Συγ... συγγνώμη, κύριε. Δεν... θέλω να πω...» τραύλιζε απ' την ντροπή.

«Ξέρω καλά τι θέλεις να πεις. Αεροβατούσες πάλι. Πότε θα καταλάβεις ότι αυτό δε σε βοηθάει να περάσεις την τάξη;»

Το κουδούνι την έσωσε από μια απάντηση που δεν είχε να δώσει. Όχι όμως και απ' τον καθηγητή της, που την κράτησε αφήνοντας την υπόλοιπη τάξη να ξεχυθεί στο διάδρομο.

«Λοιπόν, Αγγελή, τώρα που είμαστε μόνοι μας, μπορείς να κάνεις μια προσπάθεια και να μιλήσεις για ό,τι σε απασχολεί; Ξέρω καλά ότι δεν ήσουν πάντα τόσο αφηρημένη. Γιατί τώρα, στην προτελευταία τάξη;»

Η ειρωνεία είχε φύγει απ' τη φωνή του, τώρα ο τόνος του ήταν ήρεμος, πατρικός. Το κορίτσι έσκυψε το κεφάλι κι έσφιξε πεισματικά τα χείλη.

«Κοίτα, δεν έχω πρόθεση να σου κάνω κήρυγμα, να βοηθήσω θέλω. Και τελευταία βλέπω πως δεν κάνεις καμιά προσπάθεια. Δε θέλεις να κερδίσεις μια θέση στο πανεπιστήμιο;»

Η Μαρίνα ανασήκωσε ελαφρά το πρόσωπο να τον αντικρίσει. Ήταν κατακόκκινη και τα χείλη της παρέμεναν σφιγμένα. Κούνησε αδιόρατα το κεφάλι.

«Τι σημαίνει αυτό;» συνέχισε επίμονα ο καθηγητής. «Δε θέλεις να μου απαντήσεις ή δεν έχεις πια σκοπό να μπεις στην ιατρική;»

«Δε... δε θα σπουδάσω, κύριε», η φωνή της είχε σπάσει και τα χείλη της άρχισαν να τρέμουν. Με δυσκολία συγκρατούσε τα δάκρυα.

Ο καθηγητής την κοίταξε εξεταστικά. «Συνέβη κάτι;» τη ρώτησε με χαμηλή φωνή.

Αυτή τη φορά τα δάκρυα έτρεξαν απ' τα μάτια της, σιωπηλά. Έσκυψε πάλι το κεφάλι.

«Ο πατέρας μου... απολύθηκε. Η μάνα μου δεν τα βγάζει εύκολα πέρα».

«Δεν υπάρχει περίπτωση ν' αλλάξει αυτό; Έχεις ακόμα χρόνο μπροστά σου, μην τα παρατάς από τώρα. Μετά θα τα βρεις βουνό».

Το κορίτσι έκανε μια ανυπόμονη κίνηση.

«Δεν πρόκειται, κύριε. Δουλεύει... δηλαδή δούλευε σε ναυπηγείο. Έκαναν περικοπές, απέλυσαν και άλλους. Είναι πενήντα επτά, πού αλλού θα βρει δουλειά;»

Ο καθηγητής έμεινε σιωπηλός. Είχε προσέξει βέβαια ότι τελευταία η μαθήτριά του δεν ήταν το ίδιο αποδοτική όσο στην αρχή της σχολικής χρονιάς και το χειρότερο, δεν έκανε καμιά προσπάθεια να διατηρήσει το επίπεδο

απόδοσης που είχε με τόσο κόπο καταφέρει ν' αποκτήσει.

«Έχεις σταματήσει το φροντιστήριο;» τη ρώτησε τελικά.

«Έπρεπε. Σας εξήγησα».

«Χρειάζεσαι βοήθεια με το μάθημα; Θα μπορούσα...»

«Όχι, κύριε, ευχαριστώ. Δε θα βοηθήσει. Σας είπα ότι δεν υπάρχει περίπτωση να σπουδάσω. Τα χρόνια είναι πολλά και πρέπει να βοηθήσω κι εγώ στα έξοδα της οικογένειας. Δεν μπορώ να δεχτώ να με συντηρούν οι δικοί μου μέχρι να τελειώσω, τη στιγμή που δε θα υπάρχει πια εισόδημα».

«Τι σκοπεύεις να κάνεις; Ελπίζω να μην παρατήσεις το σχολείο στην τελευταία χρονιά. Θα είναι καταστροφικό για σένα, μελλοντικά εννοώ. Ούτε δουλειά δε θα μπορείς να βρεις».

«Όχι, δε θ' αφήσω το σχολείο. Απλά θα το βγάλω με όποιο βαθμό καταφέρω να πάρω. Θέλω να μπω τουλάχιστον σε μια σχολή για νοσοκόμες. Θα είναι ευκολότερο να βρω δουλειά μετά και ταυτόχρονα θα μπορώ να εργαζομαι όσο σπουδάζω», η φωνή της δεν έτρεμε πια και μια αποφασιστικότητα διακρινόταν στον τόνο της.

«Τότε θα σου πρότεινα να συνεχίσεις τις προσπάθειές σου να διατηρήσεις σε υψηλό επίπεδο την απόδοσή σου όσο μπορείς. Μην αφήσεις να δημιουργηθούν κενά στις γνώσεις σου. Ακόμα και αν αναγκάστηκες να χαμηλώσεις τους στόχους σου, οι γνώσεις θα σου χρειαστούν και θα είναι πολύτιμες».

«Δεν είναι εύκολο, κύριε, χωρίς τη βοήθεια απ' το φροντιστήριο».

«Κοίτα, Αγγελή, υπάρχουν παιδιά που δεν έχουν πατήσει το πόδι τους σε φροντιστήριο ούτε έχουν κάνει ιδιαίτερα μαθήματα. Η απόδοσή τους είναι καθαρά δικό τους

επίτευγμα. Μυαλό έχεις, κίνητρο υπάρχει, μην αφήσεις τη θέλησή σου να λυγίσει επειδή άλλαξαν οι στόχοι σου. Ο αγώνας για επιβίωση, όταν τα σχολικά χρόνια είναι πίσω μας, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Ο ανταγωνισμός αμείλικτος. Να έχεις κάποια όπλα».

«Έχετε δίκιο, κύριε, θα προσπαθήσω. Μα δε θα είναι εύκολο. Πρέπει να βοηθάω τη μάνα μου στη δουλειά και τα προβλήματα τριγυρίζουν στο μυαλό μου συνέχεια. Δεν μπορώ να συγκεντρωθώ».

«Θα μπορέσεις, αν αποδεχτείς τους καινούργιους στόχους σου. Και σε πληροφορώ πως δεν είναι καθόλου υποτιμητικό να βοηθάς τον πόνο των συνανθρώπων σου, όσο και αν είναι βιοποριστική ανάγκη. Θέλει δύναμη ψυχής».

Η Μαρίνα έφυγε απ' την τάξη ξαλαφρωμένη που μίλησε για ό,τι την απασχολούσε, αλλά και προβληματισμένη. Δεν πίστευε ποτέ ότι ο αυστηρός καθηγητής της είχε μέσα του τόση ευαισθησία και κατανόηση. Το γεγονός και μόνο ότι μπήκε στον κόπο ν' ασχοληθεί μαζί της τη γέμισε με ικανοποίηση. Είχε ενδιαφερθεί γι' αυτήν, είχε θελήσει να βοηθήσει προσφέροντάς της τις προσωπικές του ώρες για να της κάνει μαθήματα ο ίδιος, είχε μπει στην ψυχή της και είδε το πρόβλημά της. Την αντιμετώπισε σαν άνθρωπο με γνώμη και άποψη. Κανένα ίχνος ειρωνείας, ούτε καν ένα κοροϊδευτικό βλέμμα για την εμφάνισή της, που χαρακτήριζε όσους την πλησίαζαν.

Ναι, της είχε τονώσει το ηθικό. Και φυσικά, είχε δίκιο. Το ότι τα όνειρά της να μπει στην ιατρική διαλύονταν δε σήμαινε πως έπρεπε να πάψει ν' αγωνίζεται. Οι γνώσεις δε συμβάδιζαν πάντα με τα προσόντα. Ό,τι και να έκανε αργότερα στη ζωή της, οι γερές βάσεις της χρειαζόνταν.

Όφειλε να παλέψει, να μην αφήσει κενά. Πώς όμως χωρίς την πολύτιμη βοήθεια του φροντιστηρίου; Και τότε;

Όσο θυμόταν τον εαυτό της, στο σπίτι τους επικρατούσε αβεβαιότητα. Όταν ο πατέρας της είχε δουλειά στα ναυπηγεία, η ένταση ηρεμούσε, η ατμόσφαιρα χαλάρωνε και τα οικονομικά έστρωναν. Μετά έρχονταν οι αναδουλειές και περνούσαν βδομάδες μέχρι να τον φωνάξουν πάλι. Σ' αυτό το διάστημα έσφιγγαν πάλι τα ζωνάρια. Περιορίζαν τα έξοδα και άρχιζαν οι γκρίνιες. Ο πατέρας της περιφερόταν άπραγος από καφενείο σε καφενείο και περνούσε τις ώρες του συζητώντας με ομοιοπαθείς συναδέλφους, που κατέστρωναν λεπτομερή σχέδια για απεργίες και διαμαρτυρίες, για να ξεχαστούν μόλις η ευκαιρία για δουλειά εμφανιζόταν πάλι.

Η μάνα της προσπαθούσε να κρατήσει τους τόνους χαμηλούς για να μη δώσει αφορμή για μια μακροσκελή ανάλυση των συνθηκών που επικρατούσαν στο χώρο των ναυπηγείων, την οποία είχε ακούσει για χιλιοστή φορά. Ήταν συνέχεια απασχολημένη όση ώρα ο άντρας της ήταν στο σπίτι, ή τουλάχιστον πάσχιζε να του δείξει ότι ήταν απασχολημένη για να μη δώσει αφορμή για μια συζήτηση που ήξερε καλά ότι θ' άρχιζε με το που θα καθόταν να πάρει ανάσα. Της έφτανε που ήξερε ότι το βράδυ, την ώρα των ειδήσεων, ήταν αναγκασμένη να την υποστεί.

Κάποτε, πριν από μερικά χρόνια, είχε το δικό της μικρό μαγαζάκι με μεταποιήσεις. Ήταν την εποχή που η δουλειά του άντρα της ήταν ακόμα σταθερή, χωρίς περικοπές στο προσωπικό και η ηλικία του, όπως και η φυσική του κατάσταση δεν τον άφηναν να πτοηθεί από απολύσεις και παύσεις εργασίας. Μετά, όταν η αβεβαιότητα εγκαταστάθηκε,

το μικρό μαγαζί έκλεισε για ν' αποφευχθούν τα έξοδα και μεταφέρθηκε στο χολ του σπιτιού. Και μιας και οι οικονομικές κρίσεις δεν επηρεάζουν μόνο μια οικογένεια, οι μεταποιήσεις σε ρούχα αυξήθηκαν. Όλοι στη γειτονιά ένωσαν το βάρος της αβεβαιότητας στα κεφάλια τους και ξέθαβαν ρούχα, που ίσως να έδιναν άλλοτε και ζητούσαν να τους κάνει μεταποιήσεις για να τα φορέσουν άλλη μια χρονιά.

Η Μαρίνα είχε μάθει από μικρή να τη βοηθάει στον ελεύθερο χρόνο της. Το παιχνίδι ήταν πολυτέλεια. Άρχισε με τις δουλειές του σπιτιού, σκούπισμα, σφουγγάρισμα, ξεσκόνισμα και στρώσιμο. Για να μελετήσει έπρεπε να τελειώσει ό,τι της ανέθετε η μάνα της, έτσι η ταχύτητα έγινε δεύτερη φύση. Και όσο μεγάλωνε, το πλύσιμο και το σιδέρωμα προστέθηκαν. Όσο έκανε τις δουλειές, προσπαθούσε ν' αποστηθίσει τα μαθήματα, έχοντας το βιβλίο ανοιχτό στο γραφειάκι της και ρίχνοντας κλεφτές ματιές καθώς στριφογύριζε μέσα στο σπίτι τακτοποιώντας. Η ικανότητά της στην αποστήθιση και η μνήμη της ενισχύθηκαν μ' αυτό τον τρόπο.

Όταν μπήκε στη δεύτερα Γυμνασίου, άρχισε να βοηθάει τη μάνα της και στο ράψιμο. Όση ώρα ξήλωνε ραφές ή έβαζε στριφώματα είχε το βιβλίο ανοιχτό δίπλα της και μελετούσε. Όσα μαθήματα χρειάζονταν γράψιμο και συγκέντρωση σε ασκήσεις τα άφηνε για το βράδυ, την ώρα των ειδήσεων, για να αποφεύγει και τις αδιάκοπες φλυαρίες του πατέρα της, που έκανε κριτική σε κάθε κυβερνητική απόφαση και πρωτοβουλία. Ας τα έβγαζε η μάνα της πέρα μαζί του.

Οι συναναστροφές με παιδιά της ηλικίας της περιορίζονταν μόνο στις ώρες του σχολείου. Απ' το δημοτικό και μετά δεν είχε φίλες. Την απέφευγαν. Σ' αυτή την ηλικία τα

παιδιά θέλουν να ξεδίνουν, να συζητούν για τα ενδιαφέροντά τους, ν' ασχολούνται με το αντίθετο φύλο, με την εμφάνισή τους. Η Μαρίνα μόνο για μαθήματα μπορούσε να συζητήσει, οι εμπειρίες ήταν ανύπαρκτες, ο ελεύθερος χρόνος πολυτέλεια και η εμφάνισή της μόνο ειρωνικά σχόλια προκαλούσε.

Δεν ήταν όμορφη η Μαρίνα. Αν βέβαια κάποιος ήξερε πώς να δει την ομορφιά, θα ξεχώριζε όσα μπορούσαν να την κάνουν όμορφη. Αλλά συνήθως σκόνταφταν στη χτυπητή, χαρακτηριστική μύτη. Γαμψή και μυτερή, κατέβαινε πάνω απ' τα λεπτά χείλη και αποκαρδίωνε κάθε περαιτέρω ενδιαφέρον να κοιτάξει καλύτερα τα ζεστά μεγάλα μάτια, που συνήθως έκρυβαν πολλά συναισθήματα. Μαζί με το πεταχτό πιγούνι και τα ψηλά ζυγωματικά, η πρώτη εντύπωση ήταν ότι ξέφυγε απ' τις σελίδες κάποιου παιδικού παραμυθιού σαν η κακή μάγισσα. Και το γεγονός ότι μάζευε τα πλούσια μαύρα μαλλιά της σε μια σφιχτή αλογοουρά τόνιζε ακόμα πιο πολύ αυτή την εντύπωση.

Αναπόφευκτα γινόταν το αντικείμενο περιπαικτικών σχολίων ανάμεσα στους συμμαθητές της και περισσότερο όταν μπήκε στο Γυμνάσιο. Με την εφηβεία πήρε βάρος, αλλά μόνο απ' τη μέση και πάνω. Το στήθος της μεγάλωσε υπερβολικά για το μπόι της, που έφτανε μόνο το ένα κι εξήντα τέσσερα και όλα τα κιλά εγκαταστάθηκαν στη μέση και στις πλάτες, αλλά η περιφέρεια και τα πόδια παρέμειναν φυσιολογικά, με αποτέλεσμα να δίνει την εντύπωση δυσανάλογης ανάπτυξης.

Κανένας δεν τη συμβούλευσε ποτέ να προσέξει λίγο τα κιλά της, να λύσει τα όμορφα μαλλιά της, ν' αλλάξει το στιλ των ρούχων. Ούτε καν η μάνα της. Μικρές λεπτο-

μέρειες που θα βοηθούσαν πολύ την εμφάνισή της. Με τον καιρό η Μαρίνα έπεισε τον εαυτό της να μην κοιτάει το είδωλό της στον καθρέφτη και να κλείνει τ' αυτιά της στα σχόλια που την ακολουθούσαν. Κλείστηκε στον εαυτό της, έγινε μοναχική κι έχασε κάθε αυτοεκτίμηση. Η αυτοπεποίθησή της κλονίστηκε, η ψυχική μοναξιά γιγάντωσε και η βεβαιότητα ότι ήταν ένα ασήμαντο πλάσμα, ανίκανο να ξυπνήσει το ενδιαφέρον κάποιου για το άτομό της, εγκαταστάθηκε μόνιμα.

Τα λόγια του καθηγητή της εκείνη τη μέρα την τόνωσαν. Το έβαλε πείσμα να τον δικαιώσει. Τέλειωσε το Λύκειο και μπήκε σε σχολή για νοσοκόμες. Έπνιξε μέσα της τη ζήλια για τους φοιτητές ιατρικής και τα όνειρά της και αφοσιώθηκε στο επάγγελμα που αναγκαστικά επέλεξε σαν λύση επιβίωσης. Και σιγά σιγά αγάπησε αυτό που έκανε. Είδε ανθρώπους να υποφέρουν, αρρώστιες να χτυπούν αδιάκριτα νέους και γέρους, πλούσιους και φτωχούς, είδε νέα παιδιά να ακρωτηριάζονται από ατυχήματα, όνειρα να καταστρέφονται, ζωές να σωριάζονται συντρίμμια από ύπουλα χτυπήματα ανιάτων νοσημάτων, οικονομίες να σκορπίζονται στις αίθουσες χειρουργείων και σε αποκλειστική νοσοκομειακή περίθαλψη και πάνω απ' όλα την απελπισία και τον πόνο σε όλες τις μορφές τους.

Επέλεγε για να νοσηλεύσει τις βαριές περιπτώσεις στους θαλάμους και απέφευγε ν' ασχοληθεί με ελαφρά περιστατικά, που άφηνε στις άλλες νοσοκόμες. Φυσικά και το προτιμούσαν αφού τους δινόταν η ευκαιρία να χαλαρώνουν και ν' αποφεύγουν τα δύσκολα. Η Μαρίνα δεν μπορούσε ποτέ να φερθεί ανέμελα στο θάλαμο, να κάνει αστεία στους ασθενείς, για να τους τονώσει ή να τους

διασκεδάσει. Προτιμούσε να περιποιείται αυτούς που δεν μπορούσαν να κινηθούν, που υπέφεραν περισσότερο, που δεν είχαν πολλές επισκέψεις. Κι έμαθε να χαμογελάει σ' αυτούς τους ανθρώπους και να τους δίνει κουράγιο μόνο με την παρουσία της. Και όταν έφευγαν απ' το νοσοκομείο, οι ευχαριστίες τους και η συγκίνησή τους για τη φροντίδα της ήταν η καλύτερη ανταπόδοση.

Με τα χρόνια η πείρα που απέκτησε στα δύσκολα περιστατικά τη βοήθησε να κερδίσει μια μόνιμη θέση στη μονάδα εντατικής. Η πρόκληση αποτέλεσε για τη Μαρίνα κίνητρο να κυνηγήσει ειδική εκπαίδευση και να μάθει πολλά για την εξειδικευμένη περίθαλψη κωματωδών καταστάσεων. Στα τριάντα τρία της ήταν βοηθός προϊσταμένη στο τμήμα εντατικής και από μια ανέλπιστα στροφή της τύχης, που ανάγκασε την προϊσταμένη ν' αποσυρθεί πολύ νωρίτερα, βρέθηκε σε δύο χρόνια η ίδια στη θέση της.

Το σοβαρό και αγέλαστο ύφος της, η αυστηρότητα και η ανελαστικότητά της, η επιμονή της να επιβλέπει κάθε νοσοκόμα πώς αντιμετώπιζε τους συνήθως αναισθητους ασθενείς γρήγορα της χάρισαν το παρατσούκλι «ο Κέρβερος». Δεν την ένοιαζε, δεν έδινε σημασία. Γρήγορα όμως οι υφιστάμενές της ανακάλυψαν πως κάτω απ' το άσχημο παρουσιαστικό και την άκαμπτη στάση της κρυβόταν μια ευαίσθητη καρδιά, που πονούσε όταν έβλεπε περιστατικά χωρίς ελπίδα ανάκαμψης, που φερόταν με καλοσύνη και κατανόηση στους συγγενείς και που δεν υποχωρούσε μέχρι την τελευταία στιγμή στην αφοσίωσή της απέναντι στον ασθενή. Πολλές φορές την έβλεπαν να κάθεται δίπλα τους και να τους μιλάει χαμηλόφωνα, να τους σφίγγει το χέρι, λες και την άκουγαν, ενώ ήξεραν καλά ότι ήταν βυ-

θισμένοι σε κώμα. Άρχισαν να τη σέβονται, χωρίς να παραμερίσουν εντελώς το φόβο για την άσπογη συμπεριφορά τους μέσα στο τμήμα της.

Η ασφάλεια και η σιγουριά μέσα στο χώρο εργασίας της, που της πρόσδιδαν αυτοπεποίθηση, κατέρρεαν στον ιδιωτικό χώρο της και αντικαθίσταντο με ανασφάλεια και αβεβαιότητα. Από χρόνια είχε φύγει απ' το πατρικό της. Μόλις ο πατέρας της κατάφερε να πάρει τη μικρή του σύνταξη και η ίδια άρχισε να κερδίζει αρκετά για να ζήσει μόνη της, νοίκιασε ένα διαμέρισμα κοντά στο νοσοκομείο και βάλθηκε να τα βγάλει μόνη της πέρα. Κάθε μήνα έδινε στους γονείς της ένα μέρος του μισθού της για ν' αντιμετωπίζουν τα έξοδά τους, αλλά η μάνα της μετά από καιρό της ανακοίνωσε ότι και η ίδια πια κατάφερε να βγάλει κάποια σύνταξη απ' το ταμείο βιοτεχνών και έτσι η Μαρίνα ανάσανε και μάζευε τα λεφτά της για ν' αγοράσει ένα διαμέρισμα δικό της. Άρχισε ν' αποταμιεύει τα δύο τρίτα του μισθού της απ' τη μέρα που έπαψε να βοηθάει οικονομικά τους γονείς της, στα είκοσι πέντε της. Δεν της ήταν ιδιαίτερα δύσκολο, αφού δεν ξόδευε σχεδόν τίποτα για την εμφάνισή της ή για διασκέδαση.

Στα τριάντα της είχε καταφέρει ν' αγοράσει το τριάρι στη Λαμπρινή που έμενε τώρα και αποπλήρωνε το στεγαστικό δάνειο χωρίς να δυσκολεύεται πια, αφού ο μισθός της είχε αυξηθεί κατά πολύ μπαίνοντας στην εντατική. Τώρα, στα τριάντα πέντε της, ήταν διπλάσιος ως προϋσταμένη και η δόση έπαψε να είναι το πρώτο της μέλημα. Είχε πρόγραμμα η Μαρίνα στη ζωή της, όπως και στη δουλειά της, και το ακολουθούσε πιστά. Κάθε μήνα ξεχώριζε τα λεφτά για τους λογαριασμούς και τα είχε στο συρ-

τάρι του κομοδίνου της, ένα ποσό για τα ψώνια, που τα έβαζε σ' ένα βαζάκι στο ντουλάπι της κουζίνας και κρατούσε για προσωπικά της έξοδα ένα αμελητέο ποσό στην τσάντα της μαζί με τις πιστωτικές, που δε χρησιμοποιούσε σχεδόν ποτέ και το βιβλιάριο της τράπεζας. Τα ρούχα της δεν έφταναν για να γεμίσει η ντουλάπα, βουλευόταν με τη στολή της για τη δουλειά, οι έξοδοί της περιορισμένες, και παρέες για διασκέδαση ανύπαρκτες.

Η μόνη πολυτέλεια που επέτρεπε στον εαυτό της ήταν οι διακοπές κάθε χρόνο. Έκλεινε δωμάτιο σε ξενοδοχείο για έναν ολόκληρο μήνα, κάθε χρόνο σε διαφορετικό νησί και αφηνόταν ν' απολαύσει την απόλυτη χαλάρωση και την έλλειψη υποχρεώσεων. Έχοντας τη σιγουριά της προσωρινής παραμονής, άφηνε τον εαυτό της ελεύθερο κι έκανε γνωριμίες διακοπών, ξέροντας ότι δε θα είχαν συνέχεια. Φοβόταν τις στενές επαφές, τη φιλία, το δέσιμο. Φοβόταν τα σχόλια όταν θα γύριζε την πλάτη της, τα ψιλοκουβεντιάσματα για την εμφάνισή της, τον οίκτο στα μάτια τους. Τα είχε ζήσει, τα ζούσε από τότε που θυμόταν τον εαυτό της, δε χρειαζόταν να τα προκαλεί. Τουλάχιστον στις διακοπές δε θα ξανάβλεπε τους ίδιους ανθρώπους και θ' άφηνε πίσω της τις όποιες εντυπώσεις είχαν σχηματίσει για το άτομό της.

Η Μαρίνα δεν μπορούσε να καταλάβει ότι όταν άφηνε ελεύθερο τον εαυτό της, το χαμόγελό της φώτιζε όλο της το πρόσωπο, η γλυκύτητα που έκρυβε μέσα της ελευθερώνόταν και την περιέβαλλε σαν φωτεινή αύρα, τα μάτια της πλημμύριζαν φως. Δεν ήξερε ότι όταν συζητούσε είχε μια ήρεμη αποφασιστικότητα στις απόψεις της, που δεν πρόσβαλε τους αντιγινωμούντες, ούτε ότι οι γνώσεις της για

πολλά θέματα την καθιστούσαν ενδιαφέρουσα συζητήτρια. Το αίσθημα κατωτερότητας που τη βασάνιζε απ' τα παιδικά της χρόνια δεν την άφηνε ν' αναγνωρίσει τα προσόντα της και στο βάθος του μυαλού της πίστευε ότι όταν οι γύρω της έδειχναν ενδιαφέρον να την ξανασυναντήσουν οφειλόταν στην επιθυμία τους να τη χλευάσουν.

Στα είκοσι έξι της είχε την πρώτη ερωτική της περιπέτεια. Η Μαρίνα είχε νιώσει αφάνταστα κολακευμένη τότε και δόθηκε με όλη της την ψυχή σ' αυτόν το δεσμό. Πολύ γρήγορα βρέθηκε να συντηρεί τον άντρα που εμπιστεύτηκε. Και αυτός, βασιζόμενος στη χαμηλή αυτοεκτίμησή της, την εκμεταλλευόταν ασύστολα. Όταν άρχισε να ξυπνάει απ' τις αυταπάτες της, είχε για τα καλά εγκατασταθεί στο σπίτι της και την απομυζούσε σαν βδέλλα, πουλώντας της στην αρχή αγάπες και με τον καιρό αγριάδες.

Η Μαρίνα είχε συναισθηματικά γαντζωθεί πάνω του κι έριχνε στον εαυτό της το φταιξιμο για τη συμπεριφορά του. Υπέμενε την ειρωνεία του και το χλευασμό του για την εμφάνισή της, πιστεύοντας ότι δεν άξιζε κάτι καλύτερο και ότι ήταν τυχερή που βρέθηκε κάποιος να την προσέξει. Ξεγελούσε τον εαυτό της με τις σπάνιες εκδηλώσεις τρυφερότητας που της έδειχνε, ειδικά όταν τις προκαλούσε ένα ακριβό δώρο από μέρους της για να τον ευχαριστήσει.

Η Μαρίνα ζούσε με αυταπάτες, κάνοντας προσπάθειες να πείσει τον εαυτό της ότι ήταν ευτυχισμένη. Ένιωθε μια κρυφή ικανοποίηση όταν γύριζε στο σπίτι απ' τη δουλειά, ξέροντας ότι υπήρχε κάποιος που την περίμενε. Το ότι αυτός ο κάποιος την περίμενε για να μαγειρέψει ή να του δώσει λεφτά να εξαφανιστεί για ώρες απ' το σπίτι δε φάνηκε να την επηρεάζει στην αρχή. Το ότι δεν την άφηνε να

τον συνοδεύσει όταν έβγαινε δεν το θεωρούσε αμάρτημα. Της έφτανε που την έπαιρνε σε κάποια ταβέρνα πού και πού και ας γυρνούσαν το βράδυ με τον ίδιο μεθυσμένο σε σημείο αναισθησίας. Τον φρόντιζε με την ίδια αφοσίωση, είτε την πρόσβαλε είτε τη χλεύαζε. Έπλενε και σιδέρωνε με αγάπη τα ρούχα του, ευγνωμονώντας για την παρουσία του στην άχαρη ζωή της. Δεν μπορούσε να καταλάβει ότι αυτό που ένιωθε δεν ήταν αγάπη αλλά εξάρτηση. Εξάρτηση απ' την παρουσία του και ανάγκη για να νιώσει επιθυμητή και αναγκαία στη ζωή του.

Εύπνησε απ' τις αυταπάτες της βίαια και επώδυνα. Ένα βράδυ την ξυλοκόπησε άγρια, σήκωσε ό,τι μπορούσε να πάρει απ' το σπίτι που θα του απέφερε κάποια λεφτά, πήρε ό,τι οικονομίες φυλούσε στο συρτάρι εξαγριωμένος που δεν έβρισκε τίποτε άλλο αξίας ν' αρπάξει και γελώντας κοροϊδευτικά την παράτησε σωριασμένη στο πάτωμα να τον κοιτάει εμβρόντητη, μη πιστεύοντας ακόμα αυτό που συνέβη.

Εκείνη την περίοδο αφοσιώθηκε ολοκληρωτικά στη δουλειά της, βρίσκοντας διέξοδο στον δικό της πόνο, προσπαθώντας ν' ανακουφίσει τον πόνο των άλλων. Ήταν και η πρώτη χρονιά που δε θέλησε να πάει διακοπές για να μην έχει το χρόνο να σκεφτεί. Αλλά όταν γύριζε στο άδειο διαμέρισμα, την κύκλωνε η κατάθλιψη. Η πεποίθηση ότι δεν άξιζε την αγάπη κανενός γιγάντωσε και την τύλιξε σαν κουκούλι, κόβοντας κάθε επικοινωνία με τον έξω κόσμο.

Κινούνταν σαν αυτόματο κάνοντας τα λιγοστά ψώνια που χρειαζόταν για να κρατηθεί στη ζωή, έχασε αρκετά κιλά που δεν αντιλήφθηκε, αλλά μαζί έχασε και την ισορροπία που την κρατούσε μέχρι τώρα. Μέχρι τα είκοσι έξι της αυτή η ισορροπία δεν είχε διαταραχθεί, η Μαρίνα πί-

στευε ότι θα πορευόταν μόνη της και είχε αποκλείσει τον έρωτα απ' τη ζωή της. Όταν νόμισε ότι τον βρήκε για να τον χάσει με τόσο ωμό τρόπο, ένιωσε κενή. Η εσωτερική ανάγκη ν' ανήκει σε κάποιον, να μοιράζεται κάποιες προσωπικές στιγμές μαζί του, να νιώθει μια αγκαλιά να την τυλίγει τρυφερά, έγινε επιτακτική. Και ενώ μέχρι τότε είχε συμβιβαστεί με την ιδέα ότι ποτέ δε θα ένιωθε αυτή την εμπειρία, όταν την ένιωσε –έστω και απατηλή–, κατάλαβε ότι η ζωή της ήταν εντελώς άδεια και η ίδια μισός άνθρωπος. Και συνειδητοποίησε επίσης ότι μέχρι τώρα ξεγελούσε τον εαυτό της ότι δε χρειαζόταν κανέναν.

Της πήρε ένα χρόνο να κλείσει τις πληγές της, αλλά δεν είχαν επουλωθεί. Απλά βρήκε κουράγιο να συνεχίσει τη ζωή της όπως πρώτα, αποκλείοντας τις αναμνήσεις και σφίγγοντας την καρδιά της με πείσμα κάθε φορά που επέμεναν πεισματικά.

Στα είκοσι οκτώ της γνώρισε τον Μήτσο. Η προηγούμενη εμπειρία της την έκανε επιφυλακτική και δεν ανοίχτηκε στην αρχή. Όμως ο νεαρός την πολιόρκησε μ' ένα πείσμα που η Μαρίνα δεν ασχολήθηκε ν' αναλύσει. Της έφτανε που κάποιος της έδειχνε τόσο ενδιαφέρον. Ένωσε κολακευμένα και υποχώρησε αρχίζοντας να βγαίνει μαζί του. Την πήγε σε θέατρο, σε μουζούκια, σε καφετέριες, και της φερόταν με τρυφερότητα, που η Μαρίνα ρουφούσε διψασμένα, αφήνοντας σταδιακά πίσω της την επιφύλαξη με την οποία τον αντιμετώπιζε και το σκεπτικισμό για τα κίνητρά του.

Έδειχνε συνεπαρμένος και την κοίταζε με βλέμμα που έκρυβε αγάπη, χωρίς ποτέ ν' αναφερθεί στην εμφάνισή της. Όταν έβγαιναν μαζί, την κοίταζε στα μάτια όταν του

μιλούσε κι έδειχνε ν' αδιαφορεί για ό,τι συνέβαινε γύρω τους. Έμοιαζε να καμαρώνει που τη συνόδευε, εμπειρία εντελώς πρωτόγνωρη για την κοπέλα, που πάντα ντρεπόταν να εμφανιστεί με κάποιον. Σιγά σιγά οι αντιστάσεις της έπεσαν και τον άφησε να την πλησιάσει περισσότερο. Τα απλά αγκαλιάσματα και τα φιλιά έγιναν πιο τολμηρά και μετά από δυο μήνες οι αντιστάσεις της λύγισαν εντελώς και τον άφησε να μείνει το βράδυ στο σπίτι της.

Ο Μήτσος ξεπέρασε τις προσδοκίες της εκείνο το βράδυ. Της έδειξε μια άλλη πλευρά του έρωτα που η Μαρίνα δε φανταζόταν ότι υπήρχε. Η εμπειρία της με τον πρώτο της δεσμό ήταν ένα βιαστικό σμίξιμο χωρίς εξάρσεις, μια τυπική διαδικασία που την άφηνε γεμάτη απογοήτευση και ερωτηματικά, χωρίς τρυφερότητα, γλυκόλογα ή συναίσθημα. Αυτό που ένωσε η Μαρίνα εκείνο το βράδυ τη γέμισε θαυμασμό και απορία μαζί για ό,τι είχε στερηθεί τόσα χρόνια. Ο Μήτσος το ένωσε και διπλασίασε την προσπάθειά του να την εντυπωσιάσει. Μέχρι το πρωί, η κοπέλα είχε πάρει την απόφασή της. Του πρότεινε να μείνει μαζί της.

Ο Μήτσος ήταν ένας τεμπέλης καλοπερασάκιας, χωρίς σταθερή δουλειά, με πολλές περιπέτειες, που τις εκμεταλλεύονταν πουλώντας συναίσθημα, ενώ ταυτόχρονα διατηρούσε και άλλες σχέσεις για προσωπική διασκέδαση. Όταν βρέθηκε στο δρόμο του η Μαρίνα, είχε δεσμό με μια δεκαοκτάχρονη, που τον είχε συνεπάρει η εκρηκτική της εμφάνιση και το θερμό της ταμπεραμέντο. Το πρόβλημα ήταν ότι τα λεφτά του κόντευαν να τελειώσουν, απ' την τελευταία του δουλειά τον είχαν διώξει και πάνω απ' το κεφάλι του κρεμόταν απειλητική η έξωση απ' το дуάρι που κρατούσε. Ο ιδιοκτήτης είχε βαρεθεί να παίρνει υποσχέσεις

αντί ενοίκια, η υπομονή του είχε εξαντληθεί και του είχε αφήσει δύο μήνες περιθώριο να του αδειάσει τη γωνιά. Έψαχνε απελπισμένα μια λύση όταν συνάντησε τη Μαρίνα. Έμαθε ότι είχε διαμέρισμα δικό της, μια καλοπληρωμένη σταθερή δουλειά και ότι ήταν ελεύθερη.

Κι έβαλε μπρος τα μεγάλα μέσα. Όταν τελικά την έπεισε να βγουν, είδε την επιφυλακτικότητά της και κατάλαβε απ' τη στάση της την έλλειψη αυτοπεποίθησης. Δε βιάστηκε με τολμηρά λόγια και χειρονομίες, προχώρησε αργά και κέρδισε την εμπιστοσύνη της με συζητήσεις και με τη στάση του. Της φερόταν σαν να ήταν η μοναδική γυναίκα στον κόσμο και έδειχνε θαυμασμό για τις απόψεις της. Ποτέ δεν της έκανε νύξη για το πόσο τον ενοχλούσε ο τρόπος που μάζευε τα μαλλιά της, που τόνιζαν τη γαμπή μύτη, για την επιλογή των ρούχων, για την έλλειψη θηλυκότητας.

Και όσο ο τοίχος που είχε υψώσει γύρω της η Μαρίνα έπεφτε, τόσο οι διαχύσεις του αυξάνονταν. Δεν ένιωθε τίποτα γι' αυτήν, την έβλεπε σαν λύση για το πρόβλημά του. Προσπαθούσε ν' αγνοήσει όσα τον απωθούσαν πάνω της και να συγκεντρωθεί στα σημεία που αναγνώριζε θετικά στην εμφάνισή της. Δεν έβρισκε πολλά, εκτός απ' τα μάτια και το καθαρό δέρμα. Δε νοιαζόταν για συζητήσεις ο ίδιος, αλλά καταλάβαινε ότι ήταν ενδιαφέρουσα στις απόψεις της και είχε γνώσεις. Δεν το έψαχνε, δεν τον απασχολούσε. Ο Μήτσος είχε το χάρισμα να κάνει κάθε γυναίκα που ήταν μαζί του να νιώθει επιθυμητή, άσχετα με το τι αισθανόταν ο ίδιος.

Η Μαρίνα έπεσε στα δίχτυα του σαν ώριμο φρούτο. Όταν μεταφέρθηκε σπίτι της με τα λιγοστά του υπάρχο-

να και τις τσέπες άδειες, κάθε βράδυ που επέστρεφε απ' τη δουλειά της τον έβρισκε να την περιμένει με διαχύσεις και αγκαλιές. Ο Μήτσος έβγαινε όσο έλειπε η ίδια στο νοσοκομείο, περνούσε την ώρα του σε στέκια με φίλους και με την πιτσιρίκα, αλλά δεν είχε λεφτά για τίποτε άλλο και μέχρι να νιώσει ότι η Μαρίνα εξαρτιόταν ολοκληρωτικά από πάνω του, ήταν προσεκτικός. Μαζευόταν τα βράδια και την περίμενε δείχνοντάς της αφοσίωση.

Μέχρι που μετά από μερικές βδομάδες έκρινε ότι η κατάλληλη ώρα είχε φτάσει να της ανακοινώσει πως είχε χάσει τη δουλειά του. Την περίμενε όπως πάντα να γυρίσει απ' τη δουλειά και της άνοιξε την πόρτα με ύφος περίλυπο. Τη φίλησε και της έφερε πορτοκαλάδα, όπως έκανε σχεδόν κάθε βράδυ, αφού ήξερε ότι σιχαινόταν τα ποτά, και την περίμενε να βγει απ' το μπάνιο. Τον βρήκε να κάθεται στην πολυθρόνα σιωπηλός, η τηλεόραση σβηστή και η εφημερίδα ανοιγμένη στα πόδια του στις αγγελίες. Η Μαρίνα παραξενεύτηκε.

«Συμβαίνει κάτι, αγάπη μου;» τον ρώτησε ανήσυχη.

«Έμεινα άνεργος. Κι εγώ και μερικοί άλλοι. Μας έδιωξαν».

«Έτσι ξαφνικά; Χωρίς προειδοποίηση;»

«Έτσι. Ξαφνικά πέφτει το τσεκούρι, Μαρινάκι. Τι περίμενες;»

«Δηλαδή, δεν είναι απόλυση;»

«Όχι βέβαια! Θα παίρναμε κάποια αποζημίωση τουλάχιστον. Και τους μισθούς που μας χρωστάνε».

«Μα... πόσο καιρό... Το περιμένετε; Είχατε καταλάβει κάτι;»

«Όχι. Καμιά φορά καθυστερούσαν να μας πληρώσουν,

αλλά τελικά μας έδιναν ό,τι μας χρωστούσαν. Αυτή τη φορά δύο μήνες έβρισκαν δικαιολογίες και ξαφνικά μας ανακοίνωσαν ότι δε μας χρειάζονται. Ούτε μισθοί ούτε αποζημίωση. Χρεοκόπησαν, λέει. Άντε βρες το δίκιο σου».

Η Μαρίνα θυμόταν αυτές τις καταστάσεις στο σπίτι τους με τον πατέρα της. Νόμιζε πως μόνο στα ναυπηγεία γίνονταν αυτά, αλλά με τον καιρό έμαθε πως οι συνθήκες ζωής ήταν μια ρευστότητα που άλλαζε συνεχώς και παράσερνε μαζί της όσους βρίσκονταν στο δρόμο της. Για πολλοστή φορά θεώρησε τον εαυτό της τυχερό για το επάγγελμα που επέλεξε και τη σταθερή θέση που είχε στο νοσοκομείο. Ο Μήτσος τής είχε πει ότι δούλευε οδηγός σε μια βιοτεχνία, δεν είχε ιδέα ότι τους μήνες που τον γνώριζε ήταν άνεργος και ότι ο ίδιος είχε ξοδέψει τα λιγοστά λεφτά που είχε για να την εντυπωσιάσει με τις περιποιήσεις του, μέχρι να κρίνει ότι ήρθε η κατάλληλη στιγμή να της σκάσει το παραμύθι.

«Και γιατί δε μου είπες τίποτα δυο μήνες τώρα ότι δε σας πληρώνουν;»

«Δεν ήθελα να σε στενοχωρήσω. Είναι δικό μου το πρόβλημα, εσύ δε φταις».

«Μα τουλάχιστον δε θα βγαίναμε τόσες φορές, ξόδευες απ' τα έτοιμα! Θα τσόνταρα κι εγώ!»

«Το άξιζες, Μαρινάκι. Όσο είχα δουλειά δε θα σε άφηνα να πληρώσεις».

Η Μαρίνα ένιωσε τα γόνατά της να λυγίζουν από συγκίνηση. Ήταν σίγουρη τώρα ότι ο Μήτσος την αγαπούσε. Πρωτόγνωρο συναίσθημα, που την παρέσυρε με τη δύναμή του κι έδωσε κάθε επιφύλαξη απ' το μυαλό της. Η καρδιά της γέμισε αγάπη για τον άνθρωπό της και υπο-

σχέθηκε στον εαυτό της να σταθεί δίπλα του με όποιον τρόπο μπορούσε για να ξεπεράσει αυτή τη δύσκολη φάση.

Για τους επόμενους δυο μήνες ο Μήτσος δεν έκανε καμιά προσπάθεια να βρει δουλειά και ζούσε με τα λεφτά που του έδινε η Μαρίνα. Χανόταν απ' το σπίτι με τη δικαιολογία ότι κυνηγούσε τις αγγελίες, της απέσπασε κάποια ποσά για δήθεν χρέη και αρνιόταν να βγουν για να μην κάνουν έξοδα. Η στάση του απέναντί της δεν είχε αλλάξει στο παραμικρό. Ήταν τρυφερός και της έδειχνε την αγάπη του με κάθε τρόπο. Η Μαρίνα τον συντηρούσε πλέον κανονικά κι επιπλέον του έδινε και μέρος του μισθού της για να μην τον φέρνει στη δύσκολη θέση να της ζητάει κάθε λίγο χρήματα.

Ο Μήτσος είχε βουλευτεί. Δεν καταλάβαινε πόσο φτηνός γινόταν. Ίσως όμως και να ήξερε ότι δε θα μπορούσε να καταφέρει περισσότερα με κάποια άλλη γυναίκα, που δε θα διψούσε τόσο για αγάπη ώστε να ξεγελάει τον εαυτό της με τα φτηνά του κόλπα. Δεν ήταν ιδιαίτερα όμορφος, και σίγουρα του έλειπε η καλλιέργεια, άρα η μογιά του περνούσε μόνο μέχρι εκεί. Πριν από πενήντα χρόνια θα μπορούσε ίσως να προσκολληθεί σε κάποια εύπορη μεγαλοκοπέλα και να εξασφαλίσει το μέλλον του, τώρα όμως οι νέες γυναίκες πάλευαν για επιβίωση και καταξίωση στο χώρο εργασίας και είχαν ξυπνήσει, είχαν απαιτήσεις. Δε θα ανέχονταν τα καμώματά του και ειδικά κάποιον που δε θα μπορούσε να συμβάλει στα κοινά έξοδα.

Αν ο Σπύρος δεν είχε ξενυχτήσει το προηγούμενο βράδυ, αν είχε ακούσει το ζυγνήτηρι στις οκτώ, αν είχε τα απαραίτητα πέντε λεπτά στη διάθεσή του για να ελέγξει τα μηνύματα στον υπολογιστή και να δει ότι το ραντεβού των δέκα είχε μετατεθεί κατά μία ώρα αργότερα, δε θα είχε χάσει τη ζωή του. Τουλάχιστον, όπως αντιλαμβάνεται ο περισσότερος κόσμος την έννοια της ζωής!

Ο Σπύρος Παπαγιάννης, στις δέκα παρά τέταρτο το πρωί της 23ης Μαρτίου 2005, έπαψε να υπάρχει. Για τρία ολόκληρα χρόνια!

Η Μαρίνα Αγγελή, αδικημένη από τη φύση και τη ζωή, το απόγευμα της 23ης Μαρτίου 2005, ανακάλυψε ένα σημαντικό λόγο για να συνεχίσει να ζει. Η Ιωάννα και ο Αντώνης Δαμήρας, ευτυχισμένοι στα πενήντα τους, βρίσκονται μπλεγμένοι σε γεγονότα που ανατρέπουν τη ζωή τους. Και η Καίτη Καραπάνου, η όμορφη αρραβωνιαστικιά του Σπύρου, περιμένει το θαύμα που θα τον φέρει πάλι στην αγκαλιά της.

Το πέρασμα του Σπύρου Παπαγιάννη στη ζώνη της ανυπαρξίας συμπαρασύρει τέσσερις ανθρώπους των οποίων η ζωή ανατρέπεται. Ανυποψίαστοι, μπλέκονται στον ιστό που η μοίρα θα υφάνει με άξονα τον Σπύρο, τον άνθρωπο που υπάρχει χωρίς να ζει. Παιχνίδια, καπρίτσια, μυστικά καρδοκούν πίσω από τις κλειστές κουρτίνες του μυαλού. Και κάπου πιο μακριά η ευτυχία παραμονεύει κι αυτή υπομονετικά...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550

www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-618-01-0080-8

9 786180 100808

ΚΩΔ. ΜΗΧ.ΣΗΣ: 12457

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η